

Voortgangsrapportage PFAS Zeeland van de PFAS coördinatoren

13 november 2024

Op 29 maart 2022 hebben de toenmalige minister van IenW en gedeputeerde Van der Velde twee PFAS-coördinatoren voor Zeeland aangesteld. Martin van Gelderen heeft Liz van Duin opgevolgd en is coördinator voor het Rijk, Maarten de Hoog voor Zeeland. De coördinatoren hebben als taak de samenwerking tussen beide overheden te versterken en de lopende acties en onderzoeken te stimuleren en te stroomlijnen. Dit is de vijfde voortgangsrapportage waarmee zij rapporteren aan minister Madlener, staatssecretaris Jansen en gedeputeerde Van der Velde.

Deze rapportage volgt dezelfde opzet als de vorige. Naast de voortgang reflecteren de coördinatoren in de oplegbrief op de afgelopen periode en blikken vooruit. De rapportage kwam tot stand met bijdragen van het ministerie van IenW, waaronder Rijkswaterstaat, en de Provincie Zeeland. Aan het eind worden enkele afkortingen toegelicht.

1. Internationaal

Actie	Stand van zaken	Planning
<i>PFAS-restrictievoorstel</i>	Op 7 februari 2023 publiceerde het European Chemicals Agency (ECHA) een voorstel voor een zo breed mogelijk PFAS-verbod. De openbare raadpleging leverde meer dan 5600 reacties op. De volgende stap is dat de wetenschappelijke comités van ECHA een opinie opstellen en die naar de Europese Commissie sturen, waarna de Commissie het voorstel ter stemming voorlegt aan de lidstaten.	ECHA verwerkt momenteel een grote hoeveelheid aanvullende informatie, met hulp van de indienende landen om tijdsverlies te beperken. De duur van dit proces is nog onbekend, maar gezien de complexiteit en omvang is het begrijpelijk dat dit meer tijd vergt. Tegelijkertijd benadrukt dit de urgentie van onze voortdurende inzet op het minimaliseren van emissies van PFAS.
<i>Internationale Schelde Commissie (ISC)</i>	In de ISC is PFAS een vast agendapunt. Elke vergadering schetsen de delegaties kort waar zij aan werken, waaruit blijkt dat alle delegaties intensief bezig zijn met de PFAS-problematiek. Nederland biedt hierbij ondersteuning aan anderen. Brussel en Vlaanderen hebben uitgebreid onderzoek gedaan naar bronnen, bodem en oppervlaktewater en de PFAS-hotspots in kaart gebracht. Dankzij de ISC worden de bestaande PFAS-metingen gecontinueerd, zodat er bij de meetstations een doorlopende reeks metingen beschikbaar blijft.	In Q1 van 2025 organiseert de ISC een workshop over PFAS, gericht op verdere harmonisatie van de aanpak binnen het stroomgebied. Het Flanders Trainee Programme heeft een studie uitgevoerd naar informatie over verschillende PFAS-bronnen in het stroomgebied, afgerond in oktober 2024. De werkgroep monitoring controleert nu de studie, met vaststelling in het delegatieleidersoverleg in december 2024, gevolgd door publicatie. De resultaten worden daarna gedeeld met de Provinciale Staten van Zeeland en opgenomen in het driejaarlijks rapport van de ISC-werkgroep monitoring.

<p><i>PFAS-schade verhalen bij 3M</i></p>	<p>De minister heeft in mei 2023 besloten het bedrijf 3M officieel aansprakelijk te stellen.</p> <p>Op 24 augustus 2023 heeft de minister met 3M gesproken over de aanwezigheid van PFAS in de Westerschelde. Dit was aanleiding voor vervolggesprekken met IenW. De gesprekken lopen in 2024 goed en er wordt gestaag voortgang geboekt.</p> <p>In september 2024 heeft IenW contact gehad met overheden en semi-overheden om de voortgang te bespreken.</p> <p>In oktober 2023 en maart 2024 zijn er informatiebijeenkomsten voor Zeeuwse belanghebbenden geweest.</p>	<p>Om de juridische positie van de Staat en de aangesloten partijen te beschermen, kunnen over dit traject geen verdere mededelingen worden gedaan.</p>
---	--	---

2. Nationaal

Actie	Stand van zaken	Planning
<p><i>RIVM-onderzoeksprogramma</i></p>	<p>Het Ministerie van IenW heeft samen met de ministeries van VWS en LNV het RIVM in 2023 de opdracht voor een landelijk blootstellingsonderzoek gegeven. Provincie Zeeland heeft benadrukt dat in dit onderzoek voldoende aandacht moet zijn voor de situatie rond de Westerschelde en Kanaal Gent-Terneuzen.</p> <p>In september 2024 hebben we de Kamer geïnformeerd over de voortgang van het PFAS-programma¹. De voortgangsinformatie is tevens gepubliceerd op de RIVM-website². Hieruit blijkt onder andere dat het RIVM extra bloedsamples zal analyseren voor de regio's Westerschelde en Chemours om een gedetailleerd regionaal beeld te kunnen vaststellen.</p> <p>Daarnaast is de gedeputeerde op maandag 16 september bij het RIVM op bezoek geweest. Daar heeft hij uitleg gekregen over de voortgang van het programma en</p>	<p>Het onderzoeksprogramma duurt tot 2026. Tussentijds wisselt het RIVM en de betrokken ministeries op verschillende manieren informatie uit over het onderzoek en nieuwe ontwikkelingen en inzichten, zoals via bijeenkomsten met belanghebbenden. Ook in 2025 zal er rond februari/maart weer een belanghebbendenbijeenkomst plaats vinden.</p> <p>Met de Provincie Zeeland en GGD Zeeland is geregeld goed overleg over de uitvoering van het onderzoeksprogramma, waarbij aandacht blijft gevraagd worden voor voldoende bloedmonsters van inwoners van Zeeland.</p>

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2024/09/20/kamerbrief-over-pfas-onderzoeksprogramma-en-enkele-pfas-actualiteiten>

² <https://www.rivm.nl/nieuws/eerste-fase-pfas-onderzoeksprogramma-afgerond>

	de wijze waarop de Provincie Zeeland daarin wordt meegenomen. Het RIVM zal gerichte aandacht besteden aan mogelijke regionale verschillen in Zeeland ten opzichte van het landelijke beeld.	
<i>RIVM-verkenning gezondheidsonderzoek Chemours en Westerschelde</i>	<p>Het RIVM is begin 2024 gestart met een aanvullende opdracht van IenW, een verkenning naar de mogelijkheid van een gezondheidsonderzoek voor de omgeving van Chemours en Westerschelde.</p> <p>Voor dit traject is een begeleidingscommissie samengesteld waar verschillende regionale partijen uit de omgeving van Zeeland en Dordrecht aan deelnemen om zo de regionale wensen goed mee te nemen. In augustus 2024 is er een fysieke bijeenkomst geweest waarbij de eerste resultaten van het RIVM met de begeleidingscommissie zijn gedeeld en besproken.</p> <p>Daarna zijn deze resultaten met het bredere publiek gedeeld in de vorm van twee infographics, gemaakt door het RIVM³.</p> <p>Het RIVM heeft inmiddels een kennisnotitie met het advies van de verkenning gepubliceerd⁴. De Kamer is toegezegd dat er zo snel als mogelijk opdracht gaat worden verleend om voor beide regio's een vervolg uit te voeren⁵.</p>	De ministeries van IenW en VWS zullen het advies van het RIVM gebruiken om de komende tijd een keuze te maken voor een passend vervolg van gezondheidsonderzoek.
<i>Kopgroep vergunningen</i>	In 2023 signaleerde Provincie Zeeland dat omgevingsdiensten verschillend omgaan met de beoordeling van PFAS bij (in)directe lozingen. Naar aanleiding hiervan heeft het Ministerie van IenW in Q4 2023 Arcadis, onder de werktitel "Kopgroep Vergunningen," opdracht gegeven om vragen van bevoegde gezagen over PFAS-vergunningenbeleid te	In Q2 van 2024 leverde Arcadis een conceptversie van het rapport, en momenteel worden opmerkingen van de betrokken partijen verwerkt. Het rapport van het onderzoek wordt in december 2024 verwacht. Daarna bekijkt het ministerie van IenW samen met de kopgroep welke stappen

³ <https://www.rivm.nl/industrie/publicaties>

⁴ <https://www.rivm.nl/publicaties/verkenning-chemours-en-westerschelde-advies-voor-onderzoeken-naar-pfas-in-deze-regios>

⁵ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2024/11/14/enkele-moties-en-ontwikkelingen-ten-aanzien-van-pfas>

	onderzoeken. Het doel van het onderzoek is een eenduidige aanpak te ontwikkelen voor de regelgeving rondom lozingen.	nodig zijn voor een duidelijke en eenduidige aanpak, en/of aanvullend onderzoek vereist is.
--	--	---

3. Regionaal

<i>Inventarisatie PFAS indirecte lozingen</i>	RUD Zeeland heeft een screening uitgevoerd op het bedrijvenbestand en bedrijven geïnformeerd dat er controlebemonsteringen zullen worden uitgevoerd als onderdeel van de inventarisatie die zij gestart zijn van PFAS in indirecte lozingen. Deze bemonsteringen worden zoveel mogelijk in de tweede helft van 2024 gepland. In september voerde DCMR extra bemonsteringen uit bij eerder bezochte bedrijven om meer data te verzamelen.	De controlebemonsteringen bij eerder bezochte bedrijven zullen worden voortgezet om extra data te verzamelen. In de tweede helft van 2024 start daarnaast de verbreding van de inventarisatie, gebaseerd op de eerdere screening van het volledige bedrijvenbestand door RUD Zeeland. Voor eventuele vervolgacties met betrekking tot vergunningen wachten de omgevingsdiensten op de resultaten van de kopgroep vergunningen van Ministerie van IenW, zie hiervoor.
<i>Inventarisatie PFAS RWZI's</i>	RUD-Zeeland heeft ingezet op ambtshalve wijziging van de vergunningen met een monitoringsplicht op PFAS bij de RWZI's/AWZI's in Zeeland. Op verzoek van de Provincie Zeeland heeft waterschap Scheldestromen een inventarisatie uitgevoerd naar de aanwezigheid van PFAS bij RWZI's. In juni zijn de uitkomsten hiervan gepubliceerd en is geconcludeerd dat het wenselijk is voor de drie RWZI's met de hoogste emissies een vervolgonderzoek uit te voeren. Provincie en Waterschap hebben samen een webinar georganiseerd over deze metingen.	RUD-Zeeland verwacht van Waterschap Scheldestromen de aanlevering van een plan van aanpak voor PFAS monitoring. Het Waterschap zet in op vervolgonderzoek met alle betrokken partijen. Doel is onder meer het verkrijgen van meer inzicht in mogelijke specifieke PFAS-bronnen, en waar mogelijk bij de bronnen maatregelen te treffen.
<i>Lozing PFAS vanuit RWZI Bath</i>	De lozingen van Sabic blijven een belangrijk aandachtspunt.	Voor het einde van het jaar wordt de kamer per brief geïnformeerd over de stand van zaken, zoals toegezegd door de Minister tijdens het Commissiedebat Water van 24 september 2024.
<i>Grensoverschrijdende vergunningen (verdragen Helsinki/Espoo)</i>	Vergunningaanvragen van Vlaamse grensbedrijven krijgen onverminderd aandacht. Intensieve kennisuitwisseling tussen Nederlandse en Vlaamse overheden is hierbij essentieel. Aanvragen komen via diverse kanalen binnen. RUD Zeeland faciliteert de processen namens	De provincie en RWS werken aan beter zicht en, waar nodig, tijdige reactie op Vlaamse vergunningaanvragen. Voor 2024-2025 heeft GS Zeeland €100.000 extra beschikbaar gesteld, zodat RUD Zeeland haar inzet op het dossier Espoo/Helsinki kan

	<p>Provincie Zeeland en betreft, waar mogelijk, ook RWS.</p> <p>In 2024 is met RUD Zeeland afgesproken dat zij voor Provincie Zeeland volgens scenario 2a werken. Dit betekent dat ze zich richten op lucht en BBT (best beschikbare technieken) voor alle binnenkomende documenten en plannen.</p> <p>RWS heeft een proces ingericht om relevante Vlaamse vergunningaanvragen voor waterkwaliteit te monitoren, waarbij aanvragen eerst globaal en bij mogelijke impact op de Westerschelde nauwkeuriger worden beoordeeld. Door procesoptimalisatie in 2024 er nu goed zicht op relevante aanvragen en kan RWS nu tijdig en gericht advies geven aan Vlaanderen.</p>	<p>voortzetten. Het doel blijft om structurele financiering te vinden via het project Robuuste RUD.</p> <p>De voortgang van de grensoverschrijdende samenwerking tussen de provincie en RWS wordt regelmatig besproken. De volgende stap wordt het stroomlijnen van de wederzijdse processen.</p>
<i>Onderzoek PFAS-aandachtslocaties</i>	<p>RUD Zeeland voert, in opdracht van Provincie Zeeland, onderzoek uit naar PFAS aandacht locaties. Het onderzoek richt zich op dossieronderzoek en historisch onderzoek om te bepalen waar in Zeeland sprake kan zijn van verontreiniging door PFAS. Ook worden brandweer oefenlocaties en incidentlocaties waar PFAS-houdend blusschuim is ingezet bij dit onderzoek betrokken. Het omvat de volgende onderzoeken: Historisch onderzoek verdachte PFAS bronlocaties op 547 locaties, Verkennend bodemonderzoek op 245 locaties, en historisch en verkennend onderzoek bij 70 locaties van de veiligheidsregio.</p>	<p>Dit onderzoek is in 2023 gestart en loopt tot eind 2024. Het onderzoek loopt op schema.</p> <p>In Q4 van 2024 worden percee-eigenaren aangeschreven van circa 20 locaties om hen vrijwillig een bodemonderzoek en -analyse op PFAS aan te bieden.</p> <p>In juni 2024 is voor drie andere deelprojecten financiering aangevraagd via een SPUK-regeling. Eind 2024 wordt duidelijk of deze middelen worden toegekend. Daarna kan een planning worden opgesteld voor vervolgonderzoeken in 2025 en 2026.</p>

4. Onderzoek en monitoring

Actie	Stand van zaken	Planning
<i>Impactanalyse PFAS</i>	<p>In januari 2023 is Wageningen Marine Research in opdracht van RWS gestart met het onderzoek naar de impact van PFAS en andere prioritair stoffen op natuurdoelen in de Westerschelde en Kanaal Gent-Terneuzen.</p>	<p>Regionale partijen, zoals Provincie Zeeland en gemeenten, worden op verschillende momenten gedurende het onderzoek geïnformeerd over de tussenresultaten.</p>

	<p>Dit onderzoek bestaat onder andere uit een literatuuronderzoek en analyse van geselecteerde organismen. De bemonstering heeft plaatsgevonden in 2023. Er wordt gekeken naar de effecten van PFAS in het ecosysteem en daarmee op de natuurdoelstellingen. Deze impactanalyse is onderdeel van een breder KRW onderzoek, waar PFAS als onderdeel is opgenomen.</p>	<p>Dit onderzoek loopt op schema en wordt momenteel afgerond. De uitkomsten worden in Q4 van 2024 gepubliceerd.</p>
<i>Seaspray</i>	<p>In januari 2024 is het rapport van Ardacis genaamd "PFAS in seaspray aerosolen en zeeschuim" gepubliceerd. Hierin is de beschikbare kennis gebundeld en benoemd welke kennis ontbreekt.</p> <p>Het rapport is de basis voor een vervolgonderzoek, waarin naar verwachting de verspreiding van PFAS door seaspray wordt onderzocht. Daarbij worden gegevens verzameld over bijvoorbeeld de depositie op de bodem en de verspreiding naar grondwater en drinkwaterinnamepunten langs de kust. Hierin zullen IenW, de kustprovincies, de VNG, RIVM en drinkwaterbedrijven samenwerken. Op dit moment wordt onderzocht wat de opzet voor de onderzoeksrichtingen en de scope zal zijn.</p>	<p>De verwachting is dat opdrachtverlening voor het vervolgonderzoek eind 2024 of begin 2025 plaatsvindt.</p>
<i>Zeeschuim</i>	<p>In 2023 is onderzoek gedaan naar PFAS-concentraties in zeeschuim, maar uitspraken over gemiddelde blootstelling via zeeschuim zijn nog niet mogelijk.</p> <p>Afgelopen zomer lag de nadruk op voorlichting over de hoge PFAS-concentraties in zeeschuim. Extra informatie werd geplaatst op zwemwater.nl en er zijn communicatieberichten breed gedeeld met belangengroepen en koepels.</p>	<p>PFAS-concentraties in zeeschuim maakt onderdeel uit van werkpakket 1 binnen het landelijke seaspray onderzoek, zoals hierboven benoemd.</p> <p>In het Landelijk Zwemwater Overleg zal de communicatie verder worden besproken. In dat overleg zitten de kustprovincies, gemeenten, GGD, IenW en het RIVM.</p>

Bijlage 1: Afkortingenlijst

- AWZI:
 - Afwaterzuiveringsinstallaties
- DCMR:
 - DCMR Milieudienst Rijnmond. Dit is de gezamenlijke omgevingsdienst van de provincie Zuid-Holland en dertien gemeenten in de regio Rijnmond.
- ECHA
 - European Chemicals Agency.
Europees agentschap dat werkt aan het implementeren van de Europese wet- en regelgeving op het gebied van chemicaliën
- ISC
 - Internationale Schelde Commissie.
Een intergouvernementele commissie bestaande uit de regeringen van Frankrijk, België, het Waalse Gewest, het Vlaamse Gewest, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en Nederland. Ze streeft naar duurzaam en integraal waterbeheer in het internationale Scheldestroomgebiedsdistrict.
- GS
 - Gedeputeerde Staten.
- KRW
 - Kaderrichtlijn Water
- OMWB
 - Omgevingsdienst Midden- en West Brabant.
- RUD Zeeland
 - Regionale Uitvoeringsdienst Zeeland.
- RWS
 - Rijkswaterstaat
- SPUK
 - Specifieke Uitkering
Een financiële bijdrage van de Nederlandse rijksoverheid aan gemeenten of andere lagere overheden, bedoeld voor specifieke beleidsdoelen
- RWZI
 - Rioolwaterzuiveringsinstallatie.